

FORTSATT DRIFT I SAND- OCH BERGTÄKTEN I UNDERÅS

Samråd enligt 6 kap. 4§ miljöbalken

Inledning

Administrativa uppgifter

Fastighetsbeteckning	Underås 1:1
Kommun och län	Södertälje kommun i Stockholms län
Sökande:	Sand & Grus AB Jehander (Jehander) Box 471 24 (Liljeholmsvägen 30) 100 74 Stockholm
Adress platskontor	Sand & Grus AB Jehander Box 63 150 23 Enhörna
Kontaktpersoner:	Olov Sabel, Jehander, tfn 08-550 440 14 Per Johansson, WSP, tfn 08-688 64 08
Fastighetsägare:	Jehander

Bakgrund

Sand och bergtäkten i Underås har varit i drift i flera år. Genom åren har en lång och djup dalgång bildats från Mälaren i norr och vidare mer än en kilometer söderut, där brytning av sand och berg bedrivs i nuläget. Snart är dock bergmaterialet i täktens södra del slut och Jehander planerar därför att flytta all bergbrytning och en del av sandbrytningen till ett nytt område nordost om täkten. För att kunna göra detta måste företaget ansöka om och få ett nytt tillstånd, något som man därför avser att söka.

För detta har man tagit hjälp av konsultbolaget WSP Environmental som kommer att hålla i de myndighetskontakter och skriva de handlingar som krävs. Nedan beskrivs lite översiktligt vad man planerar att göra och varför. Det är viktigt att notera att ingenting är bestämt i detta läge, och det finns stora möjligheter att vara med och påverka. Företaget planerar också att anordna ett samrådsmöte, se följebrevet till denna skrivelse.

Var ligger täkten och vad finns i närheten?

Täktens läge visas på kartan i figur 1 nedan. En mer detaljerad karta visas i bilaga 1.

Täktområdet omfattas inte av någon detaljplan eller av områdesbestämmelser. Omedelbart söder om området ligger ett vattenskyddsområde, men täkten inverkar inte och kommer inte att inverka på detta.

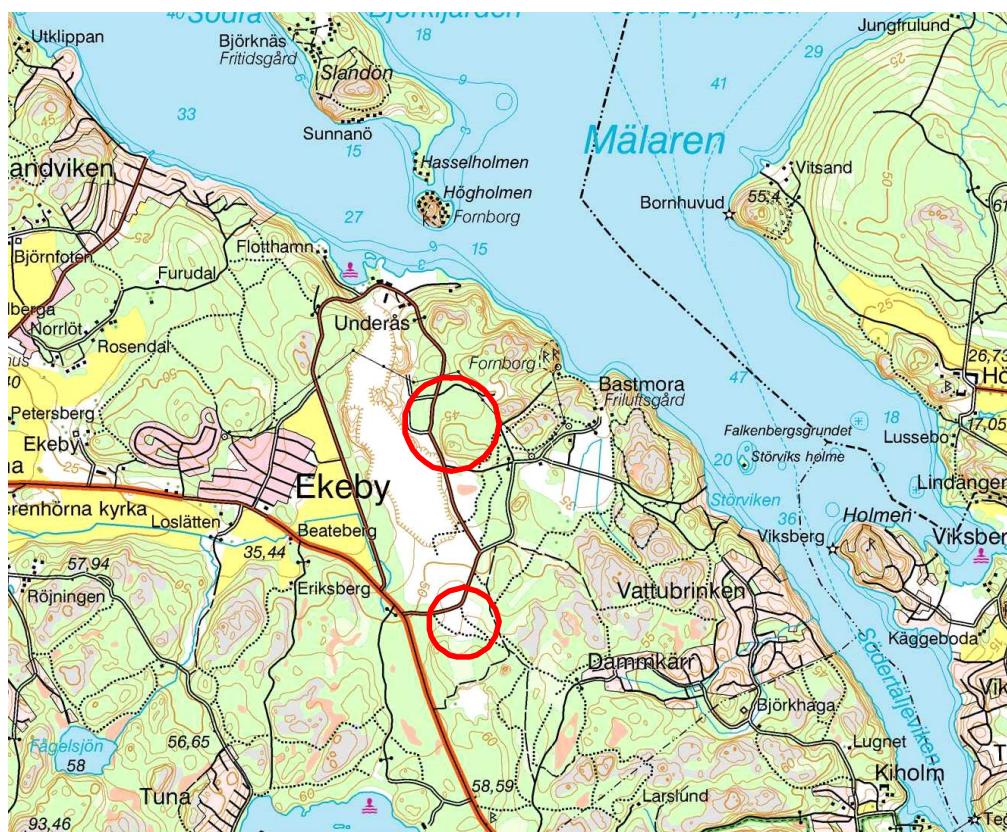

Fig 1. Karta över den nuvarande täkts läge och utbredning. Det planerade nya brytningsområdet är markerat med röda ringar. Skala 1:50 000. Gröna Kartan © Lantmäteriverket.

Kringboende mm

Närmaste kringboende finns utefter Bastmoravägen på ca 500 m avstånd från den planerade bergtäkten. Större bostadsområden finns i Ekeby, Dammkärr och Vattubrinken. Avstånden till dessa överstiger 500 meter, och det finns goda möjligheter att dämpa störningarna från täkten.

Bastmora friluftsgård är belägen ca 750 meter öster om det planerade täktområdet. Några av anläggningens skidspår/vandringsspår går dock betydligt närmare det planerade täktområdet.

Brukshundsklubben har också lokaler ett stycke öster om täkten.

Var ska man utvinna sand respektive berg?

I bilagan visas en karta över hur tåkten ser ut i nuläget. I det område i den södra delen av tåkten (till vänster på kartan) som är betecknat *1. Nuvarande och planerad sandbrytning* respektive *2. Nuvarande bergbrytning* pågår utvinning i nuläget.

Man kommer inte åt att bryta särskilt mycket mer berg i söder utan det berg man kommer åt bedöms vara slut inom 2-4 år. Brytningen kommer då att avslutas helt inom det område som betecknas *2. Nuvarande bergbrytning*.

Jehander planerar istället att öppna brytning av sand och berg i tåktens norra del, till höger på kartan. I det delområde som markeras *3. Planerad brytning av sand och berg* kommer först sand, därefter berg att tas ut. I det område som betecknas *4. Planerad brytning av berg* finns i princip ingen sand utan berg kommer att brytas direkt.

Vad ska materialet användas till?

Krossat berg används vid nästan alla bygg- eller anläggningsarbeten. Vid byggande av vägar ingår krossat berg både i asfalten och i själva vägkroppen. Bergkross är också en viktig beståndsdel i betong och används därför till alla möjliga byggnadskonstruktioner, från villor till stora broar.

Sand används framför allt som råvara i betong tillsammans med krossat berg. Det är fortfarande nödvändigt att blanda in sand även om försök med att framställa betong enbart på berg har nått ganska långt.

Vidare används mindre mängder av såväl sand som bergkross för en stor mängd specialprodukter. Exempel på sådana är sand till sandlådor och fyllning kring rörledningar i mark.

Varför på denna plats?

Användbar sand finns inte överallt. Därför måste man först och främst titta på de ställen där det finns i sådana mängder att det är möjligt att bryta. De flesta grus- och sandavlagringar i närheten är redan utbrutna, de som inte är det är nästan alltid skyddade antingen för att man utvinner grundvatten ur dem eller för att de är känsliga ur naturvårdssynpunkt. Det finns inget vattenskyddsintresse inom de områden man avser bryta på, vilket är ytterst ovanligt.

Berg finns på betydligt fler platser, men det är ändå svårt att hitta bra placeringar för tåkter. Området i Underås är bra framför allt därför att det medger utlastning till båtar, vilket är en väldigt stor fördel ur miljösynpunkt jämfört med om man var helt hänvisad till lastbilstransporter.

Vidare har det stor betydelse att det redan pågår täktverksamhet i området. Det innebär framför allt att man inte behöver ta ett orört område i anspråk. Området ligger inom riksintresse för rörligt friluftsliv, men detta riksintresse täcker hela Mälardalen.

Alla dessa faktorer innebär att det inte är miljömässigt motiverat att flytta täktverksamheten någon annanstans.

Omfattning

Inom de områden som man planerar att bedriva täkten inom finns ca 24 miljoner ton berg och 6,5 miljoner ton sandmaterial. Man planerar att bryta ca 1 miljon ton per år, vilket är en ökning jämfört med nuläget. Med denna planerade brytningstakt räcker materialet i ca 30 år, vilket är den tid Jehander avser söka tillstånd för.

Den mängd schaktmassor man planerar att ta in kommer att variera år för år, men kommer ungefär att vara 200 000 ton per år. Mängden ris och stubb blir ganska blygsam i sammanhanget, ungefär 20 000 ton per år.

Hur går det till?

All brytning börjar med att man avlägsnar växlighet och eventuell matjord. Sand bryts sedan genom att man schaktar ut den med en hjullastare och transporterar materialet till siktning och eventuell krossning. Krossning måste ibland ske eftersom sanden också innehåller grövre material som inte kan användas annars.

Till skillnad från sand måste berg sprängas loss. När man tagit bort växlighet m.m. borrar man därför hål i berget som laddas med sprängämnen. När salvan sprängts transporterar man materialet till förkrossen, därifrån går sedan materialet vidare till krossning och siktning i flera steg. Stenblock som är så stora att de inte går in i krossen måste först slås sönder med en hydraulhammare, detta kallas för skutknackning.

I nuläget transporteras ca 50 % av det material som produceras i Underås ut med båt, resten går med lastbil. I framtiden kommer andelen båtlaster att öka, men det är oklart just nu hur mycket.

Vidare kommer man att föra in schaktmassor som kommer att återvinnas eller användas vid efterbehandlingen av täkten. De schaktmassor som förs in kommer att vara rena, detta kommer att kontrolleras noga. Man kommer också att ta in berg som frigjorts vid olika sprängningsarbeten i närheten. Avsikten är att återvinna detta till 100 %.

Man kommer också att flisa ris och stubb inom täktområdet.

Arbetet kommer i huvudsak att bedrivas mellan 06:00-18:00. Skutknackning, borrar och sprängning kommer bara att ske mellan 07:00-18:00, sprängning dock bara i dagsljus.

Övriga, mindre bullrande moment, ska enligt företagets planer kunna pågå vardagar dygnet runt ifall avståndet till bebyggelse är betryggande och riktvärdena för buller underskrids. Stor försiktighet kommer att iakttas vid de tillfällen arbete behöver utföras nattetid.

Planerad utökning av hamnen

Jehander planerar också att bygga ut och söka tillstånd för utlastningshamnen i den nordligaste delen av täkten.

För att bygga ut och anpassa den nya kajen till Jehanders planerade verksamhet kommer det att krävas viss utfyllnad av hamnområdet. Man kommer också att behöva anlägga två dykdalber r (En bottenfast förtöjningsanordning oftast bestående av pålar eller kraftiga rör som drivs ner i botten sedimenten.) anläggs öster respektive väster om den nya kajen.

Därutöver kommer man, efter det att kajen tagits i drift, att behöva underhållsmuddra med jämna mellanrum. Samtliga åtgärder utgör tillståndspliktig vattenverksamhet enligt 11 kap miljöbalken.

Det framtida antalet anlop är delvis beroende av marknadsläge, men bedöms bli 2-3 båtar i veckan förutom Jehanders egna som även i fortsättningen kommer att anlöpa 2-3 gånger per dag.

Fartygens maximala längd är planerad till ca 115 meter med en bredd 18 meter, vilket motsvarar maxstorlek för fartyg som kan gå genom slussen i Södertälje.

Förutsedd miljöpåverkan

Buller

Jämfört med nuläget tillkommer inga bullrande verksamheter. Möjligheterna att dämpa bullret är dessutom goda med tanke på den utformning och skydd som den befintliga täkten utgör. Företaget kommer i sin slutliga ansökan att presentera en bullerutredning som även redogör för lämpliga bullerskydd.

Damning

En berg- och sandtäkt medför alltid ett visst mått av damning. Emellertid finns det tillgång till modern teknik med utsug, filter och vattenbegjutning. Företaget bedömer därför att det finns goda förutsättningar för att motverka olägenheter från damm.

Vibrationer och Luftstötståg

Vid sprängning kan en lätt skakning i marken uppfattas i omgivningen och vid viss väderlekstyp även en knall i luften (luftstötsståg). Med en väl anpassad sprängplan och rätt orienterade brytningsriktningar bedöms dock de riktvärden som är praxis kunna klaras.

Kväveläckage

Läckage av kväve från sprängämnesrester är en miljöpåverkan som ofta förknippas med bergtäkter. Problemet uppstår dock i huvudsak när införda bergmassor, så kallat entreprenadberg hanteras. Kontroll av kväveläckage kommer att ske inom ramen för täktens egenkontroll.

Landskapsbild

Insynen i den nuvarande täkten är begränsad av både topografin och en väl utvecklad växtlighet. Detta skydd kommer också att dölja den planerade fortsättningen av täkten.

Transporter

Alla transporter till och från täkten kommer även i fortsättningen att ske med båt och lastbil. Lastbilstransporterna kommer att gå via en ny utfart till Bastmoravägen och vidare till väg 552, se bilaga 1. Ett begränsat antal kommer att gå mot väster mot Enhörna medan huvuddelen går mot Södertälje och vidare.

Den planerade utbyggnaden av hamnen kommer att öka förutsättningarna att föra över en större andel av transporter på fartyg.

Samlad bedömning

- Täkter är en störande verksamhet, men med rätt åtgärder kommer påverkan på omgivningen att kunna hållas inom de ramar som finns.
- Det finns inte några direkta motstående intressen.
- Täkten är mycket viktig för försörjningen av material i Stockholmområdet.

Stockholm 2009-10-06

WSP Environmental

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'Per Johansson', written over a light blue horizontal line.

Per Johansson